

2. Tělo pevnost

Bylo to moje tělo, které vyžadovalo, abych mu znovu poskytla ty příjemné pocity - stejně jako když si přálo se milovat, jíst nebo pít. A tak jsem se každý týden po dálnici vydala do oné slepé uličky, která mi otevřela mne samotnou.

K žákům z první hodiny přibyl ještě jeden obchodník, který vypadal škrobeně i v tričku, čtyřicetiletá žena, nadšená z prvního těhotenství a vážná, snaživá dospívající dívka, která své poslední slovo - ne - vyslovila v pěti letech.

Všichni, včetně mě, při příchodu často neklidní a křečovití, jsme se zklidnili během hodiny u Zuzky L. Její vyrovnanost se přenášela na nás. V místnosti bez zrcadla nám byla obrazem nás samotných, takových, jakými bychom se mohli stát a tento obraz nás neodolatelně přitahoval.

Po poslední hodině sezóny jsem počkala, až ostatní odejdou. Samozřejmě jsem čekala proto, abych jí něco řekla. Něco, co mi připadalo důležité. To něco mi ale v pravé chvíli úplně vypadlo.

„Chtěla jsem vám poděkovat. To je vše.“

Usmála se na mě. Stiskly jsme si ruku. A odešla jsem.

Byla jsem již v autě, když jsem si vzpomněla, co jsem jí vlastně chtěla říct. Chtěla jsem pracovat. Chtěla jsem zkusit dělat takovou práci, jako ona. Můj muž, jehož velmi zajímaly kurzy, které jsem mu popisovala, byl pro a řekl mi, abych se Zuzky

L. zeptala, jak získat potřebné vzdělání. Myslel dokonce, že by mě mohl vzít na své oddělení v psychiatrickém sanatoriu, abych pracovala s jeho pacienty. Považoval je ne za „případy“, za bláznů, před kterými se rozumní lidé musí chránit, ale za lidské bytosti, jejichž hluboce pravdivý projev verbální i tělesný musí být respektován.

Jak jen jsem na to všechno mohla před chvílí „zapomenout“?

Dlouhé letní prázdniny. Cítila jsem se dobře ve své kůži, ve svém těle a pozorovala své děti a manžela, jak si hrají v borovém háji nad Nice a říkala si, že jsme na zemi vyvolení a nedotknutelní.

15. října. Šest hodin ráno. Neděle. V telefonu neznámý, obřadný hlas: „Paní...váš muž...byl postřelen.“

Sedím na kraji postele ještě vlahé teplem jeho těla. Zpoza okenic do pokoje zvolna vchází den. Před čtvrthodinou ještě byla tma, když ho naléhavě zavolali na oddělení, kde jeden nemocný ohrožoval ošetřovatele pistolí. Před čtvrthodinou, to bylo ještě včera. Včera jsme s dětmi dělali plány na dnešní svátek - můj svátek.

Běžím po chodbě jedné nemocnice pařížského předměstí. Míjím čekárnu, kancelář, inspekční pokoj. Neslyším nic než své kroky. Vidím jen svůj stín. Nikdo tu není.

Kde jsou? Kde je on? Proč ho přivezli sem? Do takové díry. Přitom jsou v Paříži tak skvěle vybavené nemocnice, po dálnici v tuto hodinu tak snadno dostupné...

Vzadu na chodbě se otvírají dveře. Beze spěchu se blíží žena v bílém.

„Jsem paní Bertheratová. Kde je můj muž?“

„Na operačním sále.“

Sleduji její pohled ke schodišti: šipka s nápisem „operační sál“.

„Čekárna je naproti.“

„Kam byl zasažen?“

„Do srdeční krajiny.“

Sednout si. Ke zdi do rohu na první schod. Tady je ještě tma. Tady je ještě včerejšek. Nikdo na mě nemluví. Nikdo ještě nepromluvil.

Chodba je znovu prázdná. Pak malým, a přesto zamřížovaným oknem vchází den, jakoby omylem. Ale zlo již je učiněno. Už se nedá vrátit. A tak postupuje, i když pokradmu.

Za mými zády sestupuje po schodech nějaká sestra. Tisknu se ke zdi. Její hodinky se pohybují ve výši mých očí. Osm hodin. Šest hodin, a teď osm hodin. „Jsem paní Bertheratová.“ Pokračuje v cestě. Ještě včera v nemocnici, kde pracoval můj muž, tato slova stačila. Usmívali se na mě. Přinášeli mi židli. Všichni mi byli k službám. Dnes žebrám. Natahuji ruku k bílému plášti, který se prudce otočí: „Všichni jsou u něho.“

Nějaký muž v civilu se vynořil z chodby a vráží do mě, když běží nahoru po schodech.

„Chirurg,“ šeptá sestra.

Žhoucí panika zachvacuje mou šíji, usazuje se mi v hrdle. Šest hodin, a teď osm. Dvě hodiny s kulkou u srdce.

„Copak tady nebyl chirurg?“

„Je neděle.“

„On ještě nebyl operován?“

„Ale ano, samozřejmě že ano.“ Už se mnou ztratila dost času. Poslední informace, z laskavosti: „Sekundářem ve službě.“

Zed' je studená, lepkavá; potí se.

„Přece nezůstanete tady.“

Zůstanu tady. Pod šipkou. Pod nápisem. Jsem teď součást zdi. Naproti postupuje den, nazelenalý. Mé prsty se dotýkají teplého hrnku. Vůně kávy. Na chodbě kroky, hlasy.

„Co ta krevní skupina?“

„Z laboratoře ještě nevolali.“

Chytám se modré haleny.

„Jaká krevní skupina?“

Halena se mi vyškubla. Nedá se nic dělat. Moje ruka, ta pochopila, že slova si musí sama vyrvat z mlčení, z náhody.

„Vašeho muže. Náběr odnesli do města.“ Do města. „Je neděle.“ Je neděle. V nemocnici. Já jsem věřila. Já jsem vždycky jsem věřila.

Už nikdo nejde. Jedině čas plyne. Den postupuje podél protější zdi na chodbě. Někdo běží. Smykem bere zatáčku. Bílé boty se o mě otírají v běhu po schodech. Ptám se jich, co se děje. Spontánní odpověď, udýchaná.

„Krev. Konečně.“

„Ona nebyla?“

„Došla. Muselo se pro ni do Paříže.“

Můj dutý hlas se odráží od zdi: „Protože je neděle.“

Nějaké dveře se otvírají. A zase zavírají.

Den přibývá. Čas se zastavuje. Poledne. Šest hodin, osm hodin, hodina krve, a teď poledne. Za zdi rachotí výtah. Jeho dveře se otvírají. Vozík. Prostěradlo na ležícím těle. To je on. Ale není to on. Obličej, který jsem nikdy neviděla. Dva potůčky krve vytékají z nosních dírek, srážejí se na tvářích. Někáká ruka mi brání mi v cestě. Ale já nepřistoupila blíž.

„Počkejte. Trochu ho upravíme.“

Sestra s plochým obličejem, žoviální, červená. Obrací se ke mně zády, za sebou nechává slova: „Operace šla moc dobře.“

Zůstávám stát, nehybná, obklopená těmito slovy, která vše ospravedlňují. „Operace šla moc dobře.“

Že žádný lékař, žádný sekundář, žádný ošetřovatel, ani sálová pomocnice za mnou nepřišli, aby mi něco řekli, to proto, že jsou všichni unaveni z tak dlouhé, dobře provedené operace. A to, že operoval sekundář ve službě, to znamená, že si dobře uvědomoval, že na výkon stačí. Na nedělně oblečeného chirurga tak už zbylo jen letným pohledem zkontrolovat, že vše probíhá dobře. A pak už jen probrali případ a pogratulovali si.

Sestra vychází z malé místnosti na konci chodby. Zavírá se v inspekční místnosti naproti.

On je teď v posteli. Jeho chodidla vyčnívají zpod pokrývky. Přikrývám je. Jsem si jista, že by se mu nelíbilo ukazovat zde chodidla. Je tu židle. Sedám si. Nedokážu pozvednout pohled až k jeho obličejí. Zastavuje se ve výši krku. Kam je zavedena malá trubička. Udělali tedy tracheotomii! „Operace šla moc dobře.“ Zvuk těchto slov ve mně vítězí nad chrčivým dýcháním.

V této místnosti se zaslepenými okny není vidět slunce. Ale světlo se změnilo. Už musí být odpoledne. V říjnu jsou dny krátké. Dnešek je možná o čtyři minuty kratší než včerejšek. Ztratit čtyři minuty. Ztratit jen čtyři minuty. Jeho oči se otevřely. Dívá se na mne. Usmívám se. Chtěl by mluvit. Rty a jazyk ho neposlouchají.

„Operace šla moc dobře.“ Bude třeba jen něžnosti, lásky, aby se obnovila životní síla v jeho těle.

To je dobře, že sem nepřišel nikdo z jeho nemocničních kolegů. Je nám spolu lépe samotným. Oni musí být zaměstnáni policií nebo jednoduše svými rodinami. Je neděle. Nepotřebuji nikoho, protože „operace šla moc dobře“.

Kovový zvuk. Silný. Ohlušující. Zvuk porouchaného stroje. „Operace šla moc dobře.“ Dýchat! I když dýchání mu rve hrud', trhá obvazy, obnažuje jeho puklé srdce! Dýchat!

Jeho neklidné ruce drásají obvazy, jako by si je chtěl přitáhnout k sobě, k ústům. „*Všichni v agónii to dělají.*“

To on sám mi to řekl. „Říká se, že „shrabují“. Teplou, zdá se mi, co jim zbývá ze života.“

„Operace velmi dobře... operace...“

„Byl jsem jeho přítel.“ Byl! „Jsem B.“

U dveří, nehybný, rozčuchaný, tlustý, nedbale oblečený pantáta.

„Zavolejte lékaře! Chirurga! Zavolejte nějakého jiného chirurga!“

Jeho hlas je tlumený, jistý: „To se nedělá.“

Řvát, to se taky nedělá. Mlátit pěstmi, to se také nedělá. Mlátit hlavou do zdi se také nedělá. Sednout si, to se dělá. Čekat, to se dělá. Tak si sedám, a nikdo mě nepřijde obtěžovat, zatímco čekám, až umře.

Když mě moje vlastní srdce přestane tlouct do žeber, přestane mi sedět v krku, neskáče mi už do úst, přestane se mi tlačit do žaludku, vím, že už nemám na co čekat.

A vím, že se stala vražda, jejímž svědkem jsem nebyla, i vražda, které jsem byla svědkem a komplicem. A komplicem že už nebudu. A že už nebudu důvěřivá a naivní.

Tlustý pantáta uhne a nechá mě projít. Tentokrát jsou na chodbě lidé. Je tam dav. Novináři. Kdo měl čas je zavolat? Kdo, neodváživ se přijít za člověkem, již ho přeměnil na událost? Na otázky novinářů odpovídám:

„Operace proběhla velmi dobře,“ a odcházím.

„Ve jménu Městské správy...“

Před jeho rakví v kostele Svatého Severina tisknu ruce děti ve svých, zatímco slova prefekta plynou ve slavnostních kadencích nad našimi hlavami.

„Dnes pláčeme...“

On nepláče, prefekt. My také ne, ani já, ani moje děti. Ne tady.

„Na úkor rodinných povinností...“

Co ten o tom ví? Jediný „úkor“ je, že i já jsem dopustila, aby zůstal v tamtom špitále. To jest, neodvážila jsem se udělat to, co se nedělá. Neodvezla jsem ho sama do Paříže někam, kde je odpovídající vybavení a personál. Nechala jsem uběhnout hodiny, které byly posledními v jeho životě.

„Je vaší povinností, madam, říci svým malým dětem, že jejich otec ztělesňoval velký...“

Ale vy o tom nic nevíte, pane prefekte. Vaše slova mě nemožou o ničem poučit. Já jediná vím, co musím udělat. Já sama, ve svém těle, jsem věděla, co dělat. Když jsem se tehdy vrátila domů, malí běželi ke mně, udivení tou dlouhou nepřítomností v den, který měl být svátkem. A tatínek? Odpověď jsem jim dala svým tělem. Držela jsem je na svém břiše, stehnech, prsou, aby všechna něžnost, veškeré bezpečí, všechna slova, která mlčky vyzařovala z mého těla, mohla proniknout přímo do nich. „Pofoukej,“ říkali, když si udělali bouli. Foukat všemi svými póry, to je, pane prefekte, to, co bylo mou povinností.

Ale prefekt mluvil o návrhu na udělení řádu. Konečně téma, ve kterém se vyznal.

„Vezmeme si děti, zatelefonovali mi toho rána. Musíte si odpočinout.“

Ten, kdo volal, jeden psychiatr, kolega mého muže, se také pokládal za znalce. Ale jak ho mohlo napadnout, při všem jeho vzdělání, že si „vezme“ mé děti a nechá je v jednom dni ztratit otce i matku? Je možné, že takový odborník na duši, i když v dobrém úmyslu, nechápal, že mé děti potřebovaly víc než co jiného moji fyzickou přítomnost, moje tělo? Jako já jejich.

„Vzít“ mi děti, zbavit mě zátěže odpovědnosti vůči nim, neznamenaloby to převzít za nás tři zodpovědnost, zapasovat nás do známého klišé slabých a vděčných vdov a sirotek vůči spásitelské autoritě?

Později jsem se dověděla, že příbuzní pacientů mého muže se zasadili, aby jedna předměstská ulička nesla jméno „slepá ulička dr. Berherata“. Konečně gesto, které mi připadalo správné, lidské. Bez schovávání se za netělesnou masku. Autority tím vyjádřily svůj zmatek, neboť ony se jistě také cítily být ve slepé uličce.

Obrátila jsem se na jedinou osobu. Zuzka L. mě přijala ve své kanceláři, malé útulné místnosti s okny vedoucími do zarostlé zahrady za domem. Seděla vedle mne, nedotýkala se mě. Čekala, až budu moci promluvit. V mlze obrazů, vzpomínek, jsem hledala jasná, obyčejná slova. Přišla jsem na: „Potřebuji pracovat. Nevím jak.“

„Ale ano, víte.“

„Kdybych mohla dělat něco takového jako vy. Už dříve...“

„To jste mi chtěla tehdy říct?“

„Vy jste to uhádla?“

Neodpověděla.

„Myslíte, že bych mohla?“

„Pomohu vám. Musíte získat diplom. Hodně věci se musíte naučit.“

„Ale to, co se nedá naučit? Vyrovnanost. Trpělivost.“

„Vyvedu vás z omylu. Vyrovnanost, jak vy říkáte, tu jsem získala, a bylo to to nejtěžší.“

„Neumím si vás představit jinak.“

„Byla jsem vzteklá, dokonce zlá. Předtím.“

„Než jste začala pracovat?“

„Než jsem byla operovaná.“

Dívá se mi do dlouze očí.

„Byla jsem dvakrát operovaná. Rakovina prsu.“

V tom živoucím a pevném těle, ne! Není možné, že smrt mohla navštívit také její tělo. Slzy mi tečou podél nosu.

„Bylo to před deseti lety. Byla jsem ještě mladá. Nesla jsem to velmi špatně. Cítila jsem se zničená fyzicky i psychicky. Snila jsem jen o tom, jak se stát zase takovou, jako dřív. Nenapadlo mě, že se mohu stát daleko lepší.“

Řekla jsem, že nerozumím. A tak mi vyprávěla, jak ze svého poničeného těla vybudovala tělo-pevnost.

Po operaci nemohla ani zakašlat, ani mluvit, bez bolesti mohla sotva dýchat. Trápily ji ostré a trvalé bolesti v rameni, paži, na levé straně těla. Nemohla zapažit. „Proč byste dávala ruku dozadu? To vám nestačí, že jste živá?“ odpověděl jí lékař.

Avšak podrobená omezením svého těla se už neúčastnila života. Cítila se vyražená, ponížená, potrestaná, samotná se svou bolestí. Jako zvíře v pasti neviděla jiný způsob jak uniknout své bolesti, než se oddělit od bolavé části, nechat ji za sebou.

Pak jednoho dne přečetla článek podepsaný L. Ehrenfriedovou. Mluvílo se v něm o těle ne jako o neblahém stroji, kterému jsme vydáni napospas, ale jako o pružném, tvárném materiálu schopném zdokonalení.

Vzpomněla si, že před několika lety se obrátila na paní Ehrenfriedovou, specialistku na problémy leváctví, protože měla obavy z toho, aby nenarušila vývoj své dcery, která se stále nemohla vyhranit ve „skutečného leváka“.

Paní Ehrenfriedová ji ohledně dcery uklidnila. Potom navrhla, aby s ní Zuzka L. pracovala. Jelikož to pochopila tak, že paní Ehrenfriedová chce, aby jí pomáhala při přednáškách pro rodiče s dětmi, které léčila, Zuzka L. to odmítla a přestala k paní Ehrenfriedové chodit.

Teď se jí však rozhodla vyhledat, tuto mimořádnou ženu, která v roce 1933 utekla před nacismem a ocitla se v Paříži s lékařským diplomem, ve Francii nepoužitelným. Osamocená pochopila, že jejím prvním útočištěm je její vlastní tělo. Pomalu zdokonalila metodu, kterou z nedostatku lepšího slova byla nucena nazývat

„cvičením“. Věhlas osvícené teoretičky vznikl ústním podáním, a nyní měla stovky nadšených žáků.

Paní Ehrenfriedová vždy pracovala nejdříve s jednou stranou těla a teprve potom s druhou, protože objevila, že když jedna strana žije naplno, druhá strana pak svou méněcennost nevydrží. Stane se vnímavější vůči ponaučením své „lepší poloviny“.

Tak pomocí metody paní Ehrenfriedové přestala Zuzka L. neustále myslet jen na svou zmrzačenou část těla a soustředila se nejdřív na tu normální.

Na rozdíl od klasického tělocviku, který se snaží rozvíjet svaly už beztoho nadměrně vyvinuté, naučila se jemným a přesným pohybům, které jí pomohly uvolnit svaly, osvobodit energii, o které ani nevěděla. Poznala, že má rameno, paži, jednu zdravou a silnou stranu těla plnou možností, o kterých ani netušila. Naučila se správně se na sebe dívat, bez iluzí a konečně rozpoznat své leváctví, které paní Ehrenfriedová zřejmě zpozorovala už před lety, když jí navrhla, aby s ní Zuzka L. pracovala. Neboť v ní neviděla asistentku, ale žákyni.

Zuzka L., která si nikdy otázky o svém těle nekladla, dokud se pro ni nestalo pramenem bolestí, si uvědomila, že až dosud dýchala povrchně a přerušovaně. Zadržovala dech podobně, jako měla ve zvyku zadržovat své emoce, svůj hněv. Již léta smířená s tím, že neumí plavat, konečně se odvážila svěřit své uvolněné tělo hluboké vodě a objevila, že umí plavat a mít z toho radost. Dříve nešika, která neuměla umýt nádobí, aniž by nerozbila skleničku, nebo donést k ústům šálek kávy a nepřevrhnout ho, nabyla nyní jistých a plynulých pohybů.

V průběhu dlouhých měsíců přesné a intenzivní práce pochopila, že její „dobrá strana“ je lepší, než si kdy myslela. Hlavně ale objevila, že její dobré rameno bylo propojeno nervy a svaly s ramenem bolavým, že její žebra jsou připojena k páteři, jejíž všechny obratle jsou navzájem skloubeny. Pochopila konečně, že tato energie, příjemné proudy, jež cítila, jak oživují zdravou stranu těla, se mohou, musí přenést na stranu zraněnou, kterou nemůže nechat jako mrtvou, ale musí ji oživit, aby žila tak, jako nikdy předtím.